

บทที่ 5

สรุปและเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าของอำเภอพื้นที่เป้าหมายในภาคเหนือตอนบน ที่มีต่อการพัฒนาชนบทนี้ เป็นการศึกษาในระดับภาคเพื่อจำแนกกลุ่มพื้นที่สำหรับเป็นแนวทางของการวางแผนและจัดทำโครงการวางแผนพัฒนาชนบทซึ่งเป็นการวางแผนระดับท้องถิ่น ให้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นการวางแผนระดับชาติ เนื่องจากแนวทางการพัฒนาชนบทที่กำหนดเป็นนโยบายในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ซึ่งมุ่งเข้าหาพื้นที่โดยการกำหนดอำเภอพื้นที่เป้าหมายนั้น การจำแนกพื้นที่จะมีประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาที่ต้องมีการนำกิจกรรมหลายสาขาเข้าไปปฏิบัติร่วมกัน แต่เนื่องจากข้อมูลที่ใช่เป็นตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ซับซ้อน และมีขอบเขตกว้างมาก เพื่อที่จะช่วยให้การกำหนดพื้นที่ในการวางแผนเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุดได้อาศัยเทคนิควิธีการทางสถิติช่วยในการวิเคราะห์และเป็นขอบเขตในการตัดสินใจอีกทั้งเป็นการนำวิชาการทางสถิติมาประยุกต์ใช้กับการวางแผนพัฒนาชนบทอีกด้วย

5.1 วิธีการทางสถิติและรูปแบบที่ใช้ในการวิจัย

5.1.1 วิธีวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis Methods) เพื่อหาความสำคัญของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

5.1.2 วิธี Commulative $\sqrt{f(Y)}$ Rule ในการหาขอบเขตของกลุ่ม เพื่อจำแนกกลุ่มอำเภอพื้นที่เป้าหมาย

5.1.3 วิธีหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

5.1.4 รูปแบบ (Model) ซึ่งใช้เพื่อลำดับความสำคัญของอำเภอพื้นที่เป้าหมาย คือ

$$\begin{aligned}
 Y = & 0.95202x_1 + 0.94384x_2 + 0.02945x_3 + 0.93879x_4 + 0.33060x_5 \\
 & + 0.95643x_6 + 0.42900x_7 + 0.85826x_8 + 0.87052x_9 + 0.86498x_{10} \\
 & + 0.87299x_{11} + 0.56765x_{12} + 0.86213x_{13} + 0.23602x_{14} + 0.27709x_{15} \\
 & + 0.15089x_{16} + 0.73205x_{17} + 0.89705x_{18} + 0.83552x_{19} + 0.26659x_{20} \\
 & + (-0.04759x_{21})
 \end{aligned}$$

เมื่อ Y คือ ค่าคะแนนความสำคัญของแต่ละอำเภอ

X คือ ข้อมูลดิบของตัวแปร

ตัวเลขสัมประสิทธิ์คือ ค่าน้ำหนักของตัวแปรแต่ละตัว ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์หัตถ์ประกอบ
ด้วยวิธี Principal Component.

5.2 ผลของการวิจัย

ด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติประกอบกับการวิเคราะห์สภาพพื้นที่ของอำเภอพื้นที่เป้าหมาย สรุป
ผลการวิจัยได้ ดังนี้

5.2.1 ลำดับความสำคัญของอำเภอพื้นที่เป้าหมาย

จากค่าคะแนนความสำคัญของอำเภอพื้นที่เป้าหมาย 47 อำเภอ ซึ่งได้มาจากผล
รวมของปริมาณปัจจัยพื้นฐาน ด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชนบทในภาค
เหนือตอนบน ได้อำเภอพื้นที่เป้าหมายเรียงลำดับตามความสำคัญ คือ

- 1) อำเภอเทิง 2) อำเภอเชียงคำ 3) อำเภอฝาง 4) อำเภอจุน
- 5) อำเภอเมืองน่าน 6) อำเภอลอง 7) อำเภอจอมทอง 8) อำเภอแจ้ห่ม 9) อำเภอ
- ลำ 10) อำเภอแม่สาย 11) อำเภอแม่แตง 12) อำเภอดอยสะเก็ด 13) อำเภอเวียง-
- ป่าเป้า 14) อำเภอวังชิ้น 15) อำเภอพร้าว 16) อำเภอเทิน 17) อำเภอเชียงดาว
- 18) อำเภอลอง 19) อำเภอปัว 20) อำเภอจาว 21) อำเภอแม่สรวย 22) อำเภอ
- สิ 23) อำเภอวังเหนือ 24) อำเภอปง 25) อำเภอท่าวังผา 26) อำเภอดอยเต่า

27) อำเภอนาน้อย 28) อำเภอสีปราบ 29) อำเภอเชียงกลาง 30) อำเภอแม่สะเรียง
 31) อำเภอเสริมงาม 32) อำเภอแม่ทา 33) อำเภอฮอด 34) อำเภอเชียงม่วน
 35) อำเภอแม่พริก 36) อำเภอแม่แจ่ม 37) กิ่งอำเภอแม่เมาะ 38) อำเภออมก๋อย
 39) อำเภอละมิง 40) อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน 41) กิ่งอำเภอบ้านหลวง 42) อำเภอ
 ชุนยวม 43) อำเภอทุ่งช้าง 44) อำเภอปาย 45) อำเภอแม่ลาน้อย 46) กิ่งอำเภอ
 ทุ่งหัวช้าง 47) อำเภอแม่จรม

5.2.2 ศักยภาพของอำเภอพื้นที่เป้าหมาย

จากลำดับความสำคัญของอำเภอพื้นที่เป้าหมาย 47 อำเภอจำแนกกลุ่มอำเภอ
 พื้นที่เป้าหมายโดยเน้นศักยภาพของการพัฒนาด้านการเกษตร ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ
 ของการพัฒนาชนบทภาคเหนือตอนบน ได้ 4 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มที่มีศักยภาพค่อนข้างสูง มี 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเทิง อำเภอเชียง-
 ศ้า อำเภอฝาง อำเภอจุน

2) กลุ่มที่มีศักยภาพปานกลาง มี 18 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองน่าน
 อำเภอสอง อำเภอจอมทอง อำเภอแจ้ห่ม อำเภอลำ อำเภอแม่ฮวย อำเภอแม่แตง อำเภอ
 ดอยสะเก็ด อำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอวังชิ้น อำเภอพร้าว อำเภอเถิน อำเภอเชียงดาว
 อำเภอลอง อำเภอปัว อำเภอจาว อำเภอแม่สรวย อำเภอสี

3) กลุ่มที่มีศักยภาพค่อนข้างต่ำ มี 10 อำเภอ ได้แก่ อำเภอวังเหนือ
 อำเภอปาง อำเภอท่าวังผา อำเภอตอยเต่า อำเภอนาน้อย อำเภอสีปราบ อำเภอเชียงกลาง
 อำเภอแม่สะเรียง อำเภอเสริมงาม อำเภอแม่ทา

4) กลุ่มที่มีศักยภาพต่ำ มี 15 อำเภอ ได้แก่ อำเภอฮอด อำเภอเชียง-
 ม่วน อำเภอแม่พริก อำเภอแม่แจ่ม กิ่งอำเภอแม่เมาะ อำเภออมก๋อย อำเภอละมิง อำเภอ-
 เมืองแม่ฮ่องสอน กิ่งอำเภอบ้านหลวง อำเภอชุนยวม อำเภอทุ่งช้าง อำเภอปาย อำเภอแม่-
 ลาน้อย กิ่งอำเภอทุ่งหัวช้าง อำเภอแม่จรม

5.2.3 อำเภอพื้นที่เป้าหมายกลุ่มพื้นที่เด่นและกลุ่มพื้นที่ด้อย

ในการศึกษาเพื่อประกอบการวางแผนพัฒนาชนบทอำเภอพื้นที่เป้าหมายในภาค

เหนือตอนบน ได้จำแนกพื้นที่ออกตามลักษณะที่แตกต่างกันเป็น 2 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มพื้นที่เด่น มี 22 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเทิง อำเภอเชียงคำ อำเภอฝาง อำเภอจุน อำเภอเมืองน่าน อำเภอสอง อำเภอลอง อำเภอจอมทอง อำเภอแจ้ห่ม อำเภอลำปาง อำเภอแม่สาย อำเภอแม่แตง อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอวังชิ้น อำเภอพร้าวกุ่มย อำเภอเถิน อำเภอเชียงดาว อำเภอลอง อำเภอปัว อำเภอจาง อำเภอแม่สรวย อำเภอสี

2) กลุ่มพื้นที่ด้อย มี 25 อำเภอ ได้แก่ อำเภอวังเหนือ อำเภอปง อำเภอท่าม่วง อำเภอต๋อยเต่า อำเภอนาน้อย อำเภอสุบปราบ อำเภอเชียงกลาง อำเภอแม่สะเรียง อำเภอเสริมงาม อำเภอแม่ทา อำเภอยอด อำเภอเชียงม่วน อำเภอแม่พริก อำเภอแม่แจ่ม อำเภอแม่เมาะ อำเภออมก๋อย อำเภอสะเมิง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน กิ่งอำเภอบ้านหลวง อำเภอขุนยวม อำเภอทุ่งช้าง อำเภอปาย อำเภอแม่ลาน้อย กิ่งอำเภอทุ่งหัวช้าง อำเภอแม่จริม

5.3 การพิสูจน์สัมมัตฐาน

สัมมัตฐานของการวิจัย คือ "ศักยภาพทางด้านกายภาพเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม" จากการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่สำคัญของอำเภอพื้นที่เป้าหมายในภาคเหนือตอนบน ได้แก่ เนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตร เนื้อที่เพาะปลูกข้าว เนื้อที่ถือครองที่เกษตรกรเป็นเจ้าของ เนื้อที่เหมาะสมต่อการทำเกษตรกรรม ซึ่งตัวแปรทั้ง 4 ตัวนี้ เป็นตัวแปรด้านกายภาพ และเป็นตัวแปรที่เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของการผลิตทางการเกษตร อีกทั้งยังเป็นปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (Economic Base) ที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในชนบท นอกจากนี้ตัวแปรดังกล่าวยังเป็นตัวแปรที่สำคัญในกลุ่มพื้นที่เด่นอีกด้วย เมื่อศึกษาตัวแปรทางเศรษฐกิจ คือจำนวนครัวเรือนที่มีรายได้ต่อปีเกินกว่า 10,000 บาท ในอำเภอพื้นที่เป้าหมาย พบว่า ร้อยละของครัวเรือนดังกล่าว ซึ่งถือว่ารายได้ใกล้เคียงกับรายได้เฉลี่ยของประเทศ (10,900 บาทในปี 2519) จะแปรผันตามลักษณะที่ตั้งความอุดมสมบูรณ์ของดิน ขนาดถือครองที่ดิน ส่วนตัวแปรทางด้านสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยดังกล่าว ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยด้านกายภาพเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

5.4 ปัญหาที่พบจากการวิจัย

5.4.1 ลักษณะภูมิประเทศกับศูนย์กลางความเจริญ ในการวางแผนพัฒนาภาคเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาของภูมิภาคที่กล่าวหลังนั้น แนวความคิดเรื่องศูนย์กลางความเจริญเป็นกลยุทธ์อันหนึ่งที่น่ามาใช้ เพื่อกระจายความเจริญและส่งเสริมการพัฒนาต่อเนื่องไปสู่พื้นที่ข้างเคียงโดยรอบ โดยเริ่มนำมาใช้ตั้งแต่แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 แต่จากการศึกษาพบว่า ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ภาคเหนือตอนบนมีอิทธิพลอย่างมาก ที่ก่อให้เกิดผลกระทบจนกลายเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการกระจายความเจริญจากศูนย์กลางความเจริญไปสู่พื้นที่ข้างเคียง ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองศูนย์กลางความเจริญกับการพัฒนาเศรษฐกิจในชนบท ที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ กรณีของพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นศูนย์กลางความเจริญสูงสุดในภาคเหนือ ความเจริญของตัวเมืองเชียงใหม่ไม่ได้ส่งผลการกระจายความเจริญไปยังพื้นที่ข้างเคียงได้อย่างทั่วถึง สภาพข้อเท็จจริงที่ชี้ให้เห็นคือ เบื้องหลังของแนวเขาตอยสุเทพ ตอยปุย และตอยอินทนนท์ ยังมีพื้นที่ป่าหลังและเป็นอำเภอพื้นที่เป้าหมายที่มีลักษณะด้อย ปรากฏให้เห็นอยู่ คือ อำเภอสะเมิง อำเภอแม่แจ่ม อำเภอเชียงดาว อำเภออมก๋อย เป็นต้น

5.4.2 โครงข่ายคมนาคม เนื่องจากระบบการคมนาคมเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจในชนบท จากการศึกษาพบว่าในภาคเหนือตอนบน เส้นทางถนนเป็นระบบการคมนาคมที่สำคัญที่สุด โครงข่ายถนนส่วนใหญ่จะตัดเชื่อมในแนวเหนือ-ใต้ ตามที่ราบระหว่างหุบเขาซึ่งวางตัวขนานกับแนวเขาที่ทอดตัวในแนวเหนือ-ใต้นี้ การตัดเชื่อมของโครงข่ายถนนสำคัญในแนวทิศตะวันออก-ตะวันตก มีน้อยมาก ซึ่งทำให้การเชื่อมโยงพื้นที่ต่าง ๆ ไม่ได้เท่าที่ควร ทั้งนี้จากลักษณะภูมิศาสตร์ที่เป็นภูเขาสูง ดังนั้นแม้โครงข่ายคมนาคมจะเป็นเงื่อนไขที่สำคัญและจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายความเจริญไปสู่ชนบท แต่จากลักษณะภูมิศาสตร์ประกอบกับการตั้งถิ่นฐานของประชากรในพื้นที่ด้อย ซึ่งตั้งหมู่บ้านกันอยู่กระจัดกระจายตามที่ราบตามหุบเขา การจะปรับปรุงโครงข่ายคมนาคมให้ดีขึ้นต้องใช้งบประมาณในการก่อสร้างสูงมาก ซึ่งเรื่องนี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถทำได้ในสถานการณ์อันโกลีนี้ เพราะข้อจำกัดของงบประมาณแผ่นดินและผลทางเศรษฐกิจที่จะได้รับตอบแทนจากการตัดถนนขึ้นมา

5.4.3 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ความเจริญเติบโตของ เศรษฐกิจในชนบทขึ้นอยู่กับ การขยายฐานของการผลิตด้านการเกษตรกรรม เพราะสาขาการเกษตรเป็นโครงสร้างพื้นฐานทาง เศรษฐกิจของภาคชนบทและตั้งขึ้นอยู่กับที่ดินประกอบกับความอุดมสมบูรณ์ของดิน ซึ่งเป็นปัจจัย การผลิตพื้นฐานที่สำคัญ จากการศึกษาพบว่า ศักยภาพของอำเภอพื้นที่เป้าหมายในภาคเหนือตอน บนขึ้นอยู่กับที่ตั้งเป็นสิ่งสำคัญ อำเภอพื้นที่เป้าหมายที่มีศักยภาพสูง หรือมีศักยภาพปานกลาง จะมี ที่ตั้งอยู่บนที่ราบลุ่มน้ำซึ่งมีปัจจัยการผลิตที่ดี ส่วนอำเภอพื้นที่เป้าหมายที่มีศักยภาพต่ำหรือมีศักยภาพ ค่อนข้างต่ำ จะมีที่ตั้งบนภูเขาสูง หรือที่ราบระหว่างหุบเขา ซึ่งมีที่ราบน้อยและสมรรถนะของดินเลว ดังนั้นการจะขยายฐานการผลิตทางการเกษตรกรรมเพื่อนำมาซึ่งความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ ในชนบทของอำเภอพื้นที่เป้าหมาย จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยการผลิต เป็นสำคัญ ในบางพื้นที่อาจไม่สามารถ ขยายฐานการผลิตได้เลย

5.5 ข้อเสนอแนะ

ตามนโยบายของแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่จะกระจายความเจริญและ ลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการพัฒนาภาคที่จะยกระดับ การพัฒนาของภูมิภาคที่ล้าหลังนั้น¹ แผนงานพัฒนาชนบทเป็นการวางแผนระดับล่างสุดที่จะทำให้แผน ระดับบนบรรลุตามนโยบายและ วัตถุประสงค์ที่วางไว้ ดังนั้นแผนพัฒนาชนบทจึงไม่ควรอยู่โดดเดี่ยว แต่จะต้องมีส่วนร่วมสัมพันธ์และประสานกับการวางแผนระดับภาคและระดับชาติ² เพื่อให้แผนระดับต่าง ๆ มาอยู่ในระบบอันเดียวกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารและการปฏิบัติงาน การประสาน แผนการพัฒนาจะทำให้การวางแผนพัฒนาประเทศมีพลังส่งผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่องลงสู่พื้นที่อย่างเป็น ระบบและสอดคล้องกัน³

¹ ประพันธ์ เค้วตันทน์, เศรษฐกิจศาสตร์ภูมิภาค, หน้า 136-137.

² ปรัชญา เข้มพงศ์ล้านต์, ยุทธศาสตร์ว่าด้วยการวางแผนพัฒนาชนบท, หน้า 6-7.

³ พิรพล ไตรทศาวรย์, การวางแผนพัฒนาจังหวัด อำเภอ ตำบล, หน้า 103.

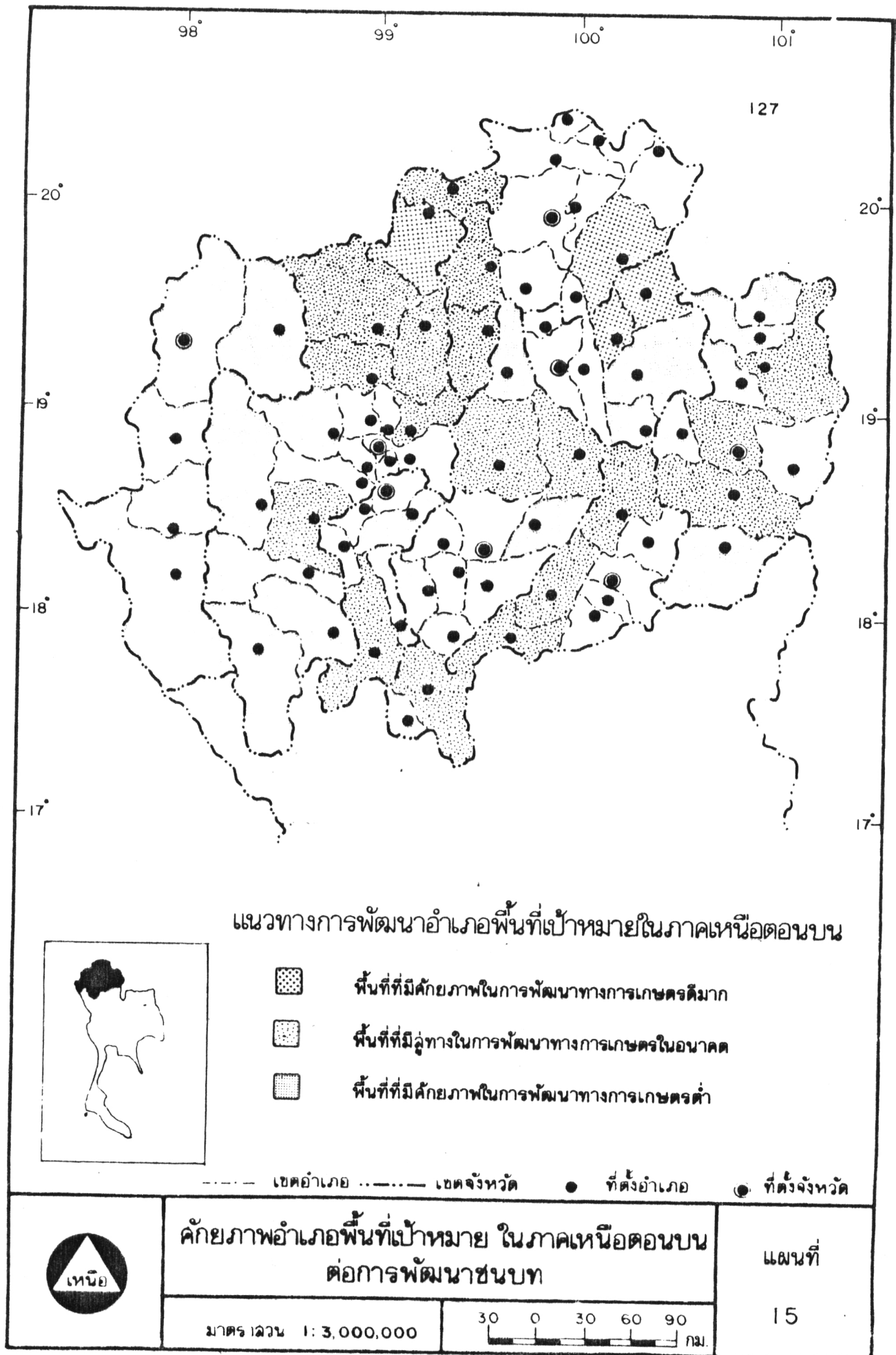
จากผลและปัญหาที่พบในการวิจัย เมื่อนำมาพิจารณากับองค์ประกอบของพื้นที่ของอำเภอ พื้นที่เป้าหมายในภาคเหนือตอนบนแล้ว แนวทางการพัฒนาอำเภอพื้นที่เป้าหมายในภาคเหนือตอนบนที่จะเป็นไปได้เหมาะสม คือ การวางแผนให้แต่ละพื้นที่ที่สามารถพัฒนาโดยพึ่งตนเองได้ โดยการเพิ่มรายได้จากการเพิ่มผลการผลิตตามแนวความคิดการพัฒนาภาคว่าด้วยความเจริญเติบโตของภูมิภาค¹ เพื่อขยายฐานการส่งออก ซึ่งอำเภอพื้นที่เป้าหมายในภาคเหนือตอนบนสามารถจะทำได้โดยขยายการผลิตทางเกษตรกรรม เนื่องจากเป็นโครงสร้างทางเศรษฐกิจขั้นพื้นฐาน ดังนั้น เพื่อให้การวางแผนพัฒนาชนบทเป็นไปได้เหมาะสมกับสภาพการพัฒนา ซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพและทรัพยากรของพื้นที่ที่แตกต่างกัน จึงได้เสนอแนวทางการพัฒนาพื้นที่ตามแนวความคิดของ A.T. Mosher² ซึ่งเน้นพื้นที่เป้าหมายและแผนงานที่เหมาะสมกับพื้นที่นั้น ๆ เป็น 3 พื้นที่ (แผนที่ 15) คือ

5.5.1 พื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาทางการเกษตรดีมาก เป็นพื้นที่ที่จะสามารถพัฒนาการผลิตให้สูงขึ้นได้ ในระยะการวางแผน 2-5 ปี มีเงื่อนไขด้าน ระบบชลประทาน และดินมีสมรรถนะในระดับที่เหมาะสม อำเภอพื้นที่เป้าหมายในกลุ่มนี้ ได้แก่ อำเภอเทิง อำเภอเชียงคำ อำเภอฝาง อำเภอจุน แนวทางการพัฒนาในพื้นที่นี้ ควรเน้นโครงการที่สนับสนุนการผลิตด้านการเกษตร

5.5.2 พื้นที่ที่มีจุดท่วงในการพัฒนาทางการเกษตรในอนาคต เป็นพื้นที่ที่ไม่สามารถขยายตัวทางเศรษฐกิจได้ภายใน 5 ปี แต่มีแนวโน้มว่าจะเจริญในระยะยาว อำเภอพื้นที่เป้าหมายในกลุ่มนี้ ได้แก่ อำเภอเมืองน่าน อำเภอสูง อำเภอจอมทอง อำเภอแจ้ห่ม อำเภอสา อำเภอแม่ฮาด อำเภอแม่แตง อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอวังชิ้น อำเภอพร้าวกุ่มม อำเภอเถิน อำเภอเชียงดาว อำเภอลอง อำเภอบัว อำเภอจาว อำเภอแม่สรวย อำเภอสี แนวทางการพัฒนาในพื้นที่นี้ การดำเนินโครงการพัฒนาการเกษตรในปัจจุบันยังไม่ควรทำ แต่ควรริเริ่มโครงการบางอย่างที่ปูพื้นฐานสำหรับอนาคต เช่น โดยการวิจัย โครงการชลประทาน และโครงการคมนาคม

¹D.C. North. Location theory and Regional Economic Growth: 243-258.

²A.T. Mosher. Thinking about Rural Development, P. 54-55.

5.5.3 พื้นที่ที่รักษาภาพในการพัฒนาทางการเกษตรต่ำ เป็นพื้นที่ค่อนข้างล้าหลัง โอกาสที่จะพัฒนาการเกษตรมีน้อยมาก การพัฒนาชนบทด้านการเกษตรจะให้ผลตอบแทนต่ำมาก อำเภอพื้นที่เป้าหมายในกลุ่มนี้ ได้แก่ อำเภอวังเหนือ อำเภอปอง อำเภอท่าวังผา อำเภอตอยเต่า อำเภอนาน้อย อำเภอลับปราง อำเภอเขียงกลาง อำเภอแม่สะเรียง อำเภอเสริมงาม อำเภอแม่ทา อำเภอขอด อำเภอเขียงม่วง อำเภอแม่พริก อำเภอแม่แจ่ม กิ่งอำเภอแม่เมาะ อำเภออมก๋อย อำเภอละมิง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน กิ่งอำเภอบ้านหลวง อำเภอขุนยวม อำเภอทุ่งช้าง อำเภอปาย อำเภอแม่ลาน้อย กิ่งอำเภอทุ่งหัวช้าง อำเภอแม่จรม แนวทางการพัฒนาในพื้นที่นี้ ควรเน้นการอุตสาหกรรมและการบริหารทางสังคม

การจำแนกพื้นที่เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาชนบทนี้ เป็นการวางแผนในระดับภาค เพื่อนำนโยบายของแผนระดับชาติลงสู่พื้นที่ ขั้นตอนต่อไปคือการวางแผนและจัดเตรียมโครงการพัฒนาอำเภอพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งควรจะมีการศึกษารายละเอียดต่าง ๆ โดยยึดหลักการพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน เพื่อก่อให้เกิดการกระจายรายได้ในการปรับปรุงฐานะของประชาชน ตามสภาพของการพัฒนาพื้นที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะกายภาพ และทรัพยากรของพื้นที่ที่แตกต่างกัน ซึ่งควรมีแนวทางดังนี้¹

- 1) แผนงานพัฒนาชนบท ไม่ควรอยู่โดดเดี่ยว แต่จะต้องประสานกับการวางแผนพัฒนาระดับภาค และระดับชาติ
- 2) ภายในแผนพัฒนาชนบท โครงการย่อย ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนทางเศรษฐกิจ จะต้องเชื่อมโยงกับกิจกรรมด้านสังคม โดยให้โครงการทั้งสองประเภทอยู่ในลักษณะดูดยภาพและก่อผลประโยชน์ทางด้านบริการเศรษฐกิจสังคมแก่ประชาชนในเขตชนบท การเน้นโครงการพัฒนาสังคม เช่น การศึกษาและสาธารณสุขในชนบท มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนากำลังคนในชนบท โครงการเหล่านี้ไม่มีผลในการเพิ่มผลผลิตและรายได้โดยตรง แต่มีส่วนช่วยในการทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นเป้าหมายการเพิ่มประสิทธิภาพแรงงานชนบท จึงเป็นเป้าหมายอันหนึ่ง

¹ ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, ยุทธศาสตร์ว่าด้วยการวางแผนพัฒนาชนบท, หน้า 6-7.

ในการจัดทำแผนงานพัฒนาชนบท

3) แผนงานปฏิรูป ระบบเกษตรกรรมและระบบที่ดิน จะต้องเชื่อมโยงกับการจัดตั้งองค์กรทางสังคมในชนบท ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดผลกระทบทางด้าน การสร้างงานและการจ้างงาน

4) เพื่อให้แผนในระดับพื้นที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ควรสร้าง ศูนย์กลางการบริการในชนบท (Rural Service Centre) ทำหน้าที่บริการทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม ในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของตลาดปัจจัยการผลิตและสินค้าเกษตรด้วย ซึ่งศูนย์กลางระดับอำเภอ จะไปเชื่อมกับ ศูนย์กลางขนาดใหญ่ระดับจังหวัดอีกระดับหนึ่ง

5.6 สิ่งที่ควรจะมีการศึกษาต่อไป

5.6.1 ควรจะมีการศึกษาในภาคสนาม เพื่อจะได้นำข้อเท็จจริงในพื้นที่มาปรับปรุงผลการวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5.6.2 ควรจะมีการศึกษาทุกอำเภอให้เต็มพื้นที่ในภาคเหนือตอนบน เพื่อจะได้นำผลเปรียบเทียบกับ การกำหนดอำเภอพื้นที่เป้าหมาย ตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5

5.6.3 ควรจะมีการนำวิธีวิเคราะห์ตัวประกอบ ไปศึกษาจำแนกพื้นที่ในภาคอื่น ๆ เพื่อจะได้นำผลมาปรับปรุง วิธีการวิเคราะห์ตัวประกอบ สำหรับใช้ในการวางแผนให้สัมพันธ์กับพื้นที่ต่อไป